

۱) گربه باید جوان و حداکثر یکساله باشد.
 ۲) موی گربه نباید نرم و بیحس و یا خوابیده باشد بنابراین بایستی از موی گربه براق استفاده کرد.
 ۳) موی قلم باید حتماً بکرنگ باشد. بدینجهت موی گربه های سفید و سیاه یا گل باقلانی یا آل پلنگی برای قلم مو بهیچ وجه مناسب نمی باشد. و تنها میتوان از موی بچه گربه های جوان که دارای رنگ سفید یا سیاه یا حنائی یکدست باشند برای قلم بستن استفاده کرد. و چون گربه با این شرایط کمتر بدست میآید معمولاً قلم بند ناچار است نسل اینگونه گربه را در خانه خود پرورش بدهد. و همه ساله از موی گربه های جوان استفاده نماید. و این روش هم اکنون در اصفهان معمول است.

معروفست خداداد قلم بند معروف اصفهانی که مدتی است برحمت ایزدی پیوسته است چون قادر بنگاهداری گربه نبود هر وقت در کوچه و بازار گربه ای مناسب قلم بندی میبافت یک قطعه روده گوسفند جلوی گربه میانداخت و همینکه گربه مشغول خوردن میشد و قطعه ای از روده را فرو میداد خداداد سر دیگر روده را بادهان باد میکرد و باین ترتیب روده باد شده در گلوی حیوان گیر میکرد و بسهولت بچنگ میفتاد. باین طریق خداداد قلم مورا بپهای نایجیزی بهرمنندان اصفهان میفروخت اما اینک مینیاتور سازان اصفهان بناچار قلم مورا شخصاً تهیه می کنند.

تهیه قلم مو کار دشواری نیست ولی دقت کافی لازم دارد. طرز عمل بدینقرار است:

موهای پشت گربه یعنی قسمت روی ستون فقرات و کمی اطراف آنرا دسته دسته باقی می چینند. سپس دسته موهای چیده شده را مطابق خواب طبیعی مو لای کاغذ قرار میدهند. معمولاً هر دسته مو برای یک قلم مو کافی است. موقع قلم بستن وسط یک دسته مو را با دو انگشت محکم میگیرند و با سوزن ریز کربن های بيمصرف وزاندر را از موهای بلند و سالم جدا می کنند. با این ترتیب نصف دسته مو از کربن و موهای زائد پاک میشود. نصف دیگر را هم بوسیله سر و ته کردن دسته مو بهمین ترتیب یعنی بوسیله همان سوزن ریز از مو و کربن زائد پاک می کنند. سرانجام بوسیله فوت کردن آخرین آثار ذره های کربن را از دسته

در زمان باستان در کشورهای مختلف قلم موی نقاشیهای آبرنگ و مینیاتور سازی را خود هنرمندان شخصاً تهیه میکردند ولی بتدریج این کار بدست پیشهوران این فن افتاد. در زمان حاضر نیز با وجود کارخانه های رنگ سازی و قلم بندی که بسیاری از احتیاجات هنری را مرتفع مینماید هنوز قلمهای مخصوص و رنگهای اختصاصی را خود هنرمندان شخصاً تهیه می کنند. در چین و ژاپون و تقریباً تمام کشورهای خاور دور قلم مینیاتور سازی و آبرنگ را از موی خز بطرز خاصی درنی قرار میدهند و حسن این نوع قلم آنست که نوک قلم خیلی ریز است و درعین حال بعلت پر پشت بودن مو، کارهای آبرنگ نسبتاً درشت را نیز میتوان با آن انجام داد.

در هندوستان یک نوع قلم مو از موی موش صحرائی ساخته میشود. این نوع قلم مو بسیار ریز و ظریف بود. اما اینک بیشتر از قلمهای اروپائی استفاده می کنند زیرا نقاشان هندی از ریزه کاری زیاد منصرف شدهاند و مینیاتورها و آبرنگهای خود را درشت تر میسازند.

در ایران از قدیم قلم مو را از موی خز و پر غاز تهیه میکردند ولی بواسطه کمیابی و گرانبهائی این دو حیوان مدتهاست که برای تهیه قلم موی مینیاتور از موی گربه و شاه پر کبوتر استفاده میکنند. (توضیح آنکه پر مرغ و سایر طیور غیر از کبوتر و غاز دارای نوک ناصافی است.) البته موی هر گربه ای قابل بستن نیست و باید موی گربه دارای شرایطی باشد تا قلمی که از آن بسته میشود و برای کار کردن شایسته گردد. این شرایط بقرار زیر است:

(۱) نگاهفاری مو در کاغذ.

(۲) بوسیله سوزن پرزهای مورا میزدایند.

(۳) موها را دم هم می کنند و با ابریشم وسط دسته مورا محکم گره میزنند.

(۴) قسمت های مختلف شاه پر کبوتر را مطابق این تقسیم قطع میکنند.

مو میزدایند و موهای شکسته را هم اگر هنوز جدا نشده اند بوسیله سوزن از موهای درست جدا مینمایند. اینک باید باصطلاح قلم بندان موها را دم هم (مطابق یکدیگر) کنند یعنی سر موها را در یک خط قرار بدهند، باین ترتیب ته دسته نامرتب میشود که اشکالی ندارد. عمل «دم هم کردن» را معمولاً روی شیشه انجام میدهند. اینک موی قلم آماده است و بایستی با آب آنرا آزمایش کنند تا اگر هنوز بعضی از تارهای موی زائد در میان دارد و باصطلاح قلم «پرمیزند» موهای زائد و ناجور را جدا کنند. اینک بانخ ابریشم وسط دسته مورا محکم گره میزنند. و مورا بترتیب زیر قلم می بندند: قلم معمولاً دارای یک دسته چوبی یا استخوانی و یک سر قلم از پر غاز است. چون پر غاز چنانکه گفته شد کمیاب است اینک برای سر قلم از شاه پر کبوتر استفاده می کنند باین ترتیب که یک قسمت از شاه پر را بطور اریب می برند و ته ساقه آن را بمقدار کم دایره وار قطع می کنند بطوریکه موهای بسته شده بسختی از آن خارج گردد. اینک قسمت بیمصرف شاه پر را از پر پاک می کنند و این ساقه بیمصرف را برای پاک کردن ساقه اصلی با سر قلم بکار میبرند. موی آماده و مستقیم را در آب میزنند و از دهانه اریب سر قلم بدقت بوسیله چوب قلم رو بدانه حرکت میدهند و باندازه لازم بحدی که محکم بنظر رسد از سر قلم بیرون میآورند. نوک موی قلم نو را معمولاً یا بوسیله تیغ تیز یا بوسیله آتش سانی و مطالعات فرنگی آماده برای کار می کنند. نهایت آنکه عمل آرایش نوک موئین قلم بایستی بدقت و استادانه انجام گیرد و گرنه قلم مو غیر قابل استفاده خواهد بود. بعلاوه باید با قلم نو چندی کار های عادی و غیر مهم انجام داد تا کم کم قلم مو آماده برای کار های ظریف و ریزه کاریها و پرداز های لطیف بشود.

قلم موها معمولاً یا پر پشت و باصطلاح قدیم پرمایه اند و یا کم پشت و بلند. نوع اول را قلم گندمی و نوع دوم را قلم نیزه ای می گویند. قلم گندمی را برای صورت سازی و قلم گیریهای نازک و کلفت (تند و کند) و قلم نیزه ای را برای قلم گیری بکنواخت و خطوط بلند بکار میبرند.